

Zaak C-333/19

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

24 april 2019

Verwijzende rechter:

Hof van Beroep Brussel (België)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

12 maart 2019

Appellanten:

DA

FC

S. C. European Food S.A.

S. C. Starmill S.R.L.

S. C. Multipack S.R.L.

Geïntimeerden:

Romanian Air Traffic Services Administration (Romatsa)

Roemenië

Europese Commissie

Europese Organisatie voor de veiligheid van de luchtvaart (Eurocontrol)

I. Voorwerp en feiten van het geding

- 1 Op 11 december 2013 heeft een scheidsgerecht samengesteld uit hoofde van het „ICSID-Verdrag” (zie hieronder) een uitspraak gedaan waarin Roemenië werd

veroordeeld om aan DA en FC en aan de handelsvennootschappen European Food S.A, Starmill S.R.L. en Multipack S.R.L. een schadevergoeding te betalen met een totale hoofdsom van 376 433 229 RON (ofwel 178 000 000 EUR), te verhogen met rente.

- 2 Doordat het bij het Ad hoc comité van het Internationaal Centrum voor Beslechting van Investeringsgeschillen (ICSID) ingestelde beroep tot nietigverklaring van deze uitspraak op 26 februari 2016 is verworpen, is de uitspraak niet meer vatbaar voor beroep.
- 3 De Europese Commissie heeft voor het scheidsgerecht geïntervenieerd als amicus curiae en heeft op 26 mei 2014, overeenkomstig artikel 11, lid 1, van verordening (EG) nr. 659/1999 van de Raad tot vaststelling van nadere bepalingen voor de toepassing van artikel 108 VWEU, besluit C (2014) 3192 vastgesteld, waarbij Roemenië ertoe werd verplicht elke maatregel op te schorten die kan leiden tot de uitvoering of executie van het deel van de uitspraak dat nog niet in betaling is uitgemond, aangezien zulks de betaling van onwettige staatssteun zou inhouden, totdat de Commissie een definitief besluit heeft genomen over de verenigbaarheid van deze staatssteun met de interne markt.
- 4 Bij besluit (EU) 2015/1470 van 30 maart 2015 betreffende steunmaatregel SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN) ten uitvoer gelegd door Roemenië – scheidsrechterlijke uitspraak Micula/Roemenië van 11 december 2013 (PB 2015, L 232, blz. 43), heeft de Commissie beslist dat de betaling van de schadevergoeding die bij de scheidsrechterlijke uitspraak van 11 december 2013 was toegekend aan de economische eenheid bestaande uit DA, FC, en de vennootschappen European Food, Starmill en Multipack, met de interne markt onverenigbare staatssteun vormt in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU. Dit besluit verbiedt Roemenië in essentie om welk bedrag dan ook te betalen uit hoofde van de uitspraak van 11 december 2013.
- 5 Tegen het besluit van de Commissie zijn thans bij het Gerecht van de Europese Unie beroepen tot nietigverklaring aanhangig [zie met name de zaken T-624/15 (PB 2016, C 16, blz. 45), T-694/15 (PB 2016, C 38, blz. 69) en T-704/15 (PB 2016, C 68, blz. 30)].
- 6 Op 19 augustus 2015 heeft DA de scheidsrechterlijke uitspraak, die door de griffie van het Hof van Beroep Brussel was voorzien van de executoriale formule, aan Roemenië laten betekenen overeenkomstig het ICSID-Verdrag.
- 7 Op 9 september 2015 heeft DA ter verkrijging van een bedrag van 85 066 428,42 EUR, in België derdenbeslag gelegd onder Eurocontrol op alle bedragen die Eurocontrol verschuldigd is of wordt aan Roemenië of aan Romatsa (Roemeense staatsonderneming voor het luchtverkeer).
- 8 Op 23 en 24 september 2015 hebben Romatsa en Roemenië bij de Tribunal de première instance francophone de Bruxelles (Franstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel, België) verzet ingesteld tegen het derdenbeslag. De Commissie

heeft krachtens artikel 23bis van verordening (EG) nr. 659/1999 op vrijwillige basis geïntervenieerd aan de zijde van Romatsa en Roemenië.

- 9 Bij vonnis van 25 januari 2016 heeft de rechtbank de opheffing gelast van het ten laste van de Roemeense Staat onder Eurocontrol gelegde derdenbeslag.
- 10 DA, FC en de schuldeisende vennootschappen hebben op 29 februari 2016 hoger beroep ingesteld tegen dit vonnis.

II. Toepasselijke bepalingen

Unierecht

- 11 Artikel 288 VWEU luidt als volgt:

„Teneinde de bevoegdheden van de Unie te kunnen uitoefenen, stellen de instellingen verordeningen, richtlijnen, besluiten, aanbevelingen en adviezen vast.

[...]

Een besluit is verbindend in al zijn onderdelen. Indien de adressaten worden vermeld, is het alleen voor hen verbindend.”

Verdrag inzake de beslechting van geschillen met betrekking tot investeringen tussen Staten en onderdanen van andere Staten (gesloten te Washington op 18 maart 1965 onder auspiciën van de Wereldbank en goedgekeurd in België bij wet van 17 juli 1970)

- 12 Artikel 1 bepaalt:

„Hierbij wordt opgericht het Internationaal Centrum voor Beslechting van Investeringsgeschillen” (ICSID).

- 13 Artikel 54 bepaalt:

„(1) Iedere Verdragsluitende Staat erkent een ingevolge dit Verdrag gewezen uitspraak als bindend en draagt zorg voor de tenuitvoerlegging op zijn grondgebied van de financiële verplichtingen die deze uitspraak oplegt als ware zij een in kracht van gewijsde gegaan vonnis van een gerecht van die staat. Een Verdragsluitende Staat die het karakter draagt van een bondsstaat, kan zulk een uitspraak ten uitvoer leggen door tussenkomst van zijn federale gerechten en bepalen dat deze een dergelijke uitspraak moeten behandelen als ware zij een in kracht van gewijsde gegaan vonnis van de gerechten van een der samenstellende delen van die Staat.

(2) Teneinde erkenning en tenuitvoerlegging van een uitspraak op het grondgebied van een Verdragsluitende Staat te verkrijgen, dient de betrokken partij een door de

Secretaris-Generaal gewaarmerkt afschrift van de beslissing over te leggen aan een bevoegd nationaal gerecht of aan een andere autoriteit, door genoemde Staat voor dat doel aangewezen. Iedere Verdragsluitende Staat doet de Secretaris-Generaal mededeling van de aanwijzing voor dat doel van het bevoegde gerecht of de andere autoriteit, en van eventuele veranderingen in deze aanwijzing.

(3) De tenuitvoerlegging van de uitspraak wordt beheerst door de wetgeving betreffende de tenuitvoerlegging van vonnissen, van kracht in de Staat op wiens grondgebied de tenuitvoerlegging wordt verlangd.”

III. Argumenten van partijen

- 14 DA, FC en de schuldeisende vennootschappen verzoeken het Hof van Beroep in hoofdzaak om het herstel van het derdenbeslag te gelasten ter waarborging van een totaalbedrag van thans 281 718 067,10 EUR.
- 15 DA stelt met name dat besluit (EU) 2015/1470 van de Commissie van 30 maart 2015 als zodanig geen gedwongen tenuitvoerlegging van de uitspraak in België verbiedt.
- 16 Volgens hem moeten voordelen als staatssteun worden aangemerkt indien zij rechtstreeks of zijdelings met staatsmiddelen zijn bekostigd en aan de staat kunnen worden toegerekend (arrest van 16 mei 2002, Frankrijk/Commissie, C-482/99, EU:C:2002:294, punt 24). Uit dit arrest blijkt duidelijk dat de enkele overdracht van staatsmiddelen niet volstaat om als steunmaatregel van de staat te worden aangemerkt. Het toerekeningscriterium is een volwaardig criterium.
- 17 Hij haalt ook het arrest aan van 27 maart 1980, Denkvit italiana (61/79, EU:C:1980:100, punt 31), volgens hetwelk de staatssteunregeling „dus betrekking heeft op besluiten van de lidstaten waardoor deze met het oog op de verwezenlijking van eigen economische en sociale doeleinden eenzijdig en autonoom geldmiddelen ter beschikking van ondernemingen of andere rechtssubjecten stellen of hun voordelen verschaffen om de verwezenlijking van de nagestreefde economische of sociale doelstellingen te bevorderen” (onderstreping van de appellant).
- 18 Hij herinnert er tevens aan dat het Hof van Justitie in zijn rechtspraak niet alleen de noodzaak van overdracht van overheidsmiddelen heeft benadrukt, of een algehele staatscontrole over de onderneming, maar ook de concrete betrokkenheid van de staat bij de vaststelling van de bestreden maatregelen: „Daarnaast dient te worden nagegaan of de overheid op een of andere manier bij de vaststelling van de maatregelen was betrokken” (arrest van 16 mei 2002, Frankrijk/Commissie, C-482/99, EU:C:2002:294114, punt 52).
- 19 In casu kan de gedwongen tenuitvoerlegging in België echter niet aan Roemenië worden toegerekend.

- 20 Uit de tekst van het besluit van de Commissie blijkt dus duidelijk dat de tenuitvoerlegging van de scheidsrechterlijke uitspraak alleen een steunmaatregel van de staat is indien die handeling aan Roemenië kan worden toegerekend, dat wil zeggen indien Roemenië de scheidsrechterlijke uitspraak vrijwillig ten uitvoer legt. Het is volgens hem gewoonweg onjuist om te stellen dat het dispositief van het besluit van de Commissie en de motivering ervan ook van toepassing zijn op een gedwongen tenuitvoerlegging die door niet-Roemeense gerechten is gelast. Indien Roemenië verplicht is en gedwongen wordt de scheidsrechterlijke uitspraak uit te voeren, kan deze handeling hem niet worden toegerekend en is zij dus niet in strijd met het besluit van de Commissie.
- 21 Daarentegen verzoekt de Roemeense Staat het Hof van Beroep in essentie om de hogere beroepen niet-ontvankelijk en ongegrond te verklaren en, subsidiair, de behandeling van de zaak te schorsen in afwachting van het arrest van de Europese rechters over de tegen het besluit van de Commissie van 30 maart 2015 ingestelde beroepen.
- 22 De Commissie verzoekt om ongegrondverklaring van de hogere beroepen.

IV. Beoordeling door het Hof van Beroep

- 23 Het Hof van Beroep verwerpt om te beginnen verschillende middelen van niet-ontvankelijkheid en het middel dat de Roemeense Staat ontleent aan zijn immuniteit van jurisdictie. Door in te stemmen met de scheidsrechterlijke procedure en derdenverzet in te stellen tegen het beslag, heeft Roemenië aanvaard dat het geschil ter beoordeling werd voorgelegd aan de Belgische beslagrechter en het Hof van Beroep Brussel en afgezien van zijn immuniteit van jurisdictie.
- 24 Het Hof van Beroep constateert vervolgens dat de scheidsrechterlijke uitspraak definitief is en niet meer vatbaar is voor beroep. Die uitspraak vormt op zichzelf een rechtsgeldige executoriale titel. Het derdenbeslag is verricht op basis van een uitspraak die is voorzien van de executoriale formule, en ingevolge artikel 54 van het ICSID-Verdrag moet worden erkend en ten uitvoer gelegd door elke verdragsluitende staat, waaronder het Koninkrijk België.
- 25 Het Hof van Beroep merkt niettemin op dat besluit (EU) 2015/1470 van de Commissie van 30 maart 2015 een aanzienlijke belemmering vormt voor de tenuitvoerlegging van de scheidsrechterlijke uitspraak door de Roemeense Staat. Het herinnert eraan dat een *factum principis* (overheidshandeling) immers een bevrijdende oorzaak van buitenaf is die kan rechtvaardigen dat een normaal gesproken zorgvuldige en behoorlijke schuldenaar zijn over een executoriale titel beschikkende schuldeiser niet betaalt.
- 26 In dit besluit verbiedt de Commissie Roemenië om de bedragen die uit hoofde van die scheidsrechterlijke uitspraak verschuldigd zijn, te betalen, omdat die betaling een met de interne markt onverenigbare steunmaatregel inhoudt.

- 27 Volgens artikel 288 VWEU zijn besluiten verbindend in alle lidstaten. Dit besluit bestond echter nog niet op het tijdstip van de uitspraak van het scheidsgerecht die de executoriale titel vormt. Bovendien is tegen besluit (EU) 2015/1470 van de Commissie van 30 maart 2015 beroep ingesteld bij de rechters van de Europese Unie.
- 28 Thans bestaat er een reëel gevaar van tegenstrijdigheid tussen een beslissing van de beslagrechter en van de hogerberoepsrechter in beslagzaken en die van de Europese Unie, te weten het besluit van de Commissie dat als bevrijdende overheidshandeling is aangevoerd in het geding over de gedwongen tenuitvoerlegging van een scheidsrechterlijk vonnis van het ICSID.
- 29 De vraag of de tenuitvoerlegging van het vonnis door Roemenië vrijwillig is en een steunmaatregel van de staat inhoudt, wordt ernstig betwist.

V. Prejudiciële vragen

- 30 Ter wille van de eerbiediging van de rechtszekerheid en om het risico van incoherente beslissingen te vermijden, dient de behandeling van de zaak dus te worden geschorst in afwachting van een beslissing van de Europese rechters op de beroepen tot nietigverklaring van het besluit van 30 maart 2015, en van het antwoord van het Hof van Justitie van de Europese Unie op de volgende prejudiciële vragen:
1. Moet besluit (EU) 2015/1470 van de Europese Commissie van 30 maart 2015 betreffende steunmaatregel SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN) aldus worden begrepen dat het ziet op de door Roemenië verschuldigde betalingen, zelfs indien deze te zijnen laste worden ingevorderd naar aanleiding van een bij de gerechten van een andere lidstaat dan Roemenië ingestelde procedure van gedwongen tenuitvoerlegging van de scheidsrechterlijke uitspraak van het ICSID van 11 december 2013?
 2. Vereist het Unierecht als zodanig en ambtshalve dat een gerecht van een lidstaat (niet zijnde Roemenië) waarbij een beroep is ingediend tegen een procedure van gedwongen tenuitvoerlegging van een scheidsrechterlijke uitspraak van het ICSID, die volgens de procedurele bepalingen van die lidstaat kracht van gewijsde heeft, die uitspraak buiten toepassing laat op de enkele grond dat een niet-definitief besluit van de Europese Commissie dat na de uitspraak is vastgesteld, deze gedwongen tenuitvoerlegging van de uitspraak in strijd met de Europese staatssteunregeling acht?
 3. Staat het Unierecht, met name het beginsel van loyale samenwerking of het beginsel van gezag van gewijsde, toe dat een nationaal gerecht van een lidstaat (niet zijnde Roemenië) zijn uit het ICSID-Verdrag voortvloeiende internationale verplichtingen niet nakomt indien de Europese Commissie na de uitspraak een besluit heeft vastgesteld dat de gedwongen tenuitvoerlegging ervan in strijd met de Europese staatssteunregeling acht, ook al heeft de Europese Commissie

deelgenomen aan de scheidsrechterlijke procedure (daaronder begrepen het beroep tot nietigverklaring van de uitspraak) en middelen aangevoerd met betrekking tot de Europese staatssteunregeling?

WERKDOCUMENT